

26
ALTISSIMO PROPITIO!
DISSERTATIO POLITICA,
De

ARBITRIS PACIS.

Quam

Ex Approbatione

Ampl. in Inclyto ad Auram Lycéo,
FACULT. PHILOSOPH.

PRÆSIDE

VIRO *Admodum Rever. & Amplissimo,*

DN. JOHAN. Munster/

Philos. Pract. & Hist. PROF. Regio,

Publica honorum censura modestè subjiit,

ABRAHAM H. POPPIUS,

Sav. Wiburg.

In Auditorio Maximo,

ipsis Calendis Juliis M.DCC.V.

horis ab 8. matutinis.

Exc. Jo. WAL.

S. R. M. Fidelissimo,

Amplitudine, Nobilitate & Justitiâ maxime inclyto,

DN. JOHANNI Gabrielfson/

Regii judicii Magni ducatus Finlandiæ Assessori gravissimo Excellentissimoque, Mæcenati & Promotori ut maximo & propensissimo, ita humiliter mente colendo.

Plurimum Reverendo & Clarissimo,

DN. HENRICO POPPIO,

Præposito & Pastori Jocasensium meritis dignissimo accuratissimoque, Parenti suo quovis filiali obsequio ad ultimum vitæ Pl. honorando.

Perquam Reverendo Doctissimoque,

DN. ZACHARIÆ Sijdensnôôr/

In Libelitz Pastori optime merito, Evergetæ & Affini usque suspiciendo.

Reverendo nec

DN. MICHAELI

Sacellano in Usickala vigvineo æstumatissimo, bato.

Prosperitatem & ani

*Admodum Reverendo & Praclarissimo
Domino,*

DN. M. GEORGIO HELSINGIO,
Ad Sanct. Michaëlem Pastori longè
meritissimo, Præposito districtus ad-
jacentis Gravissimo, ut Præceptori
antehac fidelissimo, ita jam Patrono
atque promotori debita animi reve-
rentia ætatem venerando.

Plurimum Reverendo atque Doctissimo,
DN. AXELIO INSULANO,
Pastori in Saccula meritissimo, Fau-
tori & Benefactori quovis officii cul-
tu prosequendo.

Reverendo & Doctissimo,
DN. LAURENTIO BRUNNERO,
Sacellano in Jactas benè merito, Af-
fini honoratiss. Fautorig; indubitato.

non Doctissimo,
E T H E L E N I O,
gilantissimo, ut consan-
ita fautori dudum pro-

me & Corporis!

QUamprimum de adornanda hac opella cogitare coepi, *Eximia Vestra, Mæcenas, Patroni Fautoresq; Propensissimi*, inusitataque in me beneficentiæ memor, decrevi eam ipsam *Vobis* obsequiosa mente obferre; Fateor ingenuè non satis dignam esse, quæ cum *Amplissimis Honoratissimisq; Vestris* appareat *Nominibus*, cum noverim me fabrum minus idoneum huic materiei contigisse. Unde mihi necessitas quædam videbatur injuncta hoc patrocinium tenero foetui, ipsumq; se non satis commendanti quærendi: tum etiam ut meæ erga Vos observantiæ aliquod extaret monumentum. Præstate autem *Mæcenas, Patroni Fautoresq; Magni & Honoratissimi*, quod patientes solent terræ coloni, qui agrum primos ferentem fructus non despiciunt, ratios licet sint tenuioresq;; Sed illos servant, uberioresq; olim se reportaturos sperantes, diligentiori sub cultura agellum fovant: sic maturiorem quondam ingenii à me expectabitis foetum, si hunc speratâ complecti benevolentiam non fueritis indignati. Meorum interea votorum summa semper erit, ut, quam diutissime prospertimeq; vivatis, hisq; demum defuncti curis sortem consequamini in cœlis æternam, tranquillam ac beatam. quod ex imo pectore vovet!

VESTRARUM AMPLITUDINUM & DIGNITATUM
Humilimus & Officiosissimus cultor
Abrah. Poppius.

*Ad Eximium Prestantissimumq; bonarum
literarum Studiosum,*

ABRAHAMUM POPPIUM,
Savolaxensem,

*De Conciliatoribus Pacis doctè
disputantem,*

GRATULATIO:

- - Pax optima rerum,

Quas homini novisse datum. Pax una *Silius*
triumphis, *Italic.*

Innumeris potior: Ejus quippe sobo- *u. v. 594*

les est proventus omnis generis ar-
tium, sapientiæ item ac eloquen-
tiæ incrementum, imo fastigium,
adeoque omnium commodorum
quæ in vita mortali expetenda sunt
conservatrix est ac affectrix. Hanc
expetivere, hanc servare pruden-
tissimi quique. Sed tamen si semel
amissa & rursus ineunda, conside-
randa duo esse vult *Justus Lipsius*, ut *5. Polit.*
bonesta ea, ut & *Simplex* sit. Quæ *19.*
quomodo intelligenda ipse ibidem
pluri-

pluribus docet & explicat. Non potest vero illa honestas ferè & simplicitas Pacis obtineri, nisi in ea procuranda adhibeantur mittanturque ejusmodi viri, qui ei rei sunt

In Not ad Ta. Ann. 10.5.1. idonei. Conciliatores intelligo Pacis, quorum opera, (sunt verba J. H Bœcleri) validum vel ad sinceritatem vel ad ejus calumniam. Sunt autem vehementer apti ad emuniendam pacis viam ii homines, qui modestia vite & civili observantia parti utrique grati, veneratorum ritu potius, quam disputantium, aut ex auctoritate mandatove tractantium possunt excipere luctantis adhuc secum indignationis impetus, transmittere infesta, mitigare iniquiora, adcoque specie obsequii paulatim animis contendentium dominari. Quibus ferè ad stipulatur Phil. Comineus, cum ad Pacificationes velut nundinationes ventum est, negotium tum committendum esse iuvadens, non nisi fidelissimis Ministris, quos inter omnes maxime perspectos habent Principes, quique integra etate sint

*Lib. 1.
C.9.*

*sint, ne imbecillitas ipsorum in quicquam
inhonesti consensum eis extorqueat, neve
redeuntes Dominos suos expavesciant
ultra quam opus est. Sed de his Con-
ciliatoribus sive Arbitris eorumque
officio, cum Tu Eximie DN. POPPI,
pluribus egisti in tua disputatione,
non actum agam, aliis alioquin
districtus nunc negotiis. Gratulor
potius Tibi egregiam indolem, pul-
cherrimos mores, indefessam dili-
gentiam in studiis bonarum lite-
rarum prosequendis urgendisque,
inque his laudabiles profectus! Gra-
tutor Venerando tuo Patri de tali
filio! Gratulor denique patriæ tuæ
de ejusmodi cive, qui quam pri-
mum ei inserviendæ idoneus erit.
Interea prosperam valetudinem &
felicia quæque adprecor! Scrib. p. p.
Aboæ 10. Junii 1705.*

MATTHIAS SWEDER.

Acad. h. t. Rector.

Pacis amans DEUS est : Pacem
te poscimus omnes!

Pace frui blandum : Pace care-
re malum!

Hoc, mi Gnate, probas pennâ, dile-
lecte, politâ.

Pergito sic plures pandere pacis
opes ;

Quò in cœlo tandem , mundana
incommoda linquens,

Sistaris coram pacificante
DEO ;

Cælicolasque inter perplena pala-
tia pacis

Possideas. Sospes vive valeque
diu !

Filio optat Hæcce Animatus Parens.

I. N. D. J. C!

§. I.

uanquam justissimis causis bello homines implicari nonnunquam contingat, cum aut vis arcenda, aut vindicanda injuria est; tamen, postquam horrida aliquamdiu miscuerunt prælia, finemque funestis cladibus vel imponit necessitas, vel svadet securitas, nihil quam Pax magis respicitur, cujus ut inquit Tullius, *Es nomen dulce est, res verò ipsa eam jucunda tum salutaris.* Neque enim, si continua moverentur bella, stare hoc, *Phil. xiii.* quantum est universum posset; nam

A

Si

Senec:
Her.

*Si aterna semper odia mortales gerant,
Nec ceptus unquam cedat ex animis
furor,*

*Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella. Tum vastis ager
Squallebit arvis, subditâ tectis face,
Altus sepultas obruet gentes cinis.*

Salust.

1. De
Offic.

8. Polit.

In Sert.

Igitur Prudentes hoc maximo agunt studio, ut tempestivè depellantur arma, ut quæ non aliò, quam ad tranquillitatem & tutelam dirigenda erant: Sapientes enim Pacis causa bellum gerunt, & laborem spe otii sustentant. Et Cicero ita bellum suscipi monet, ut nihil aliud quam Pax quesita videatur. Quapropter non sine causa Aristoteli ficarius & carnifex dictus est, monstrumque adeò, qui in bello non quærat Pacem: Et Plutarcho ille verè bellicosus, qui bello quærit securitatem: belli cupidus verò, qui primos honores securitati anteponit. Neque enim victori-

rimi-

ri minus expedit pacem reduci;
 quam victo; nam huic quidem id
 necessarium est; illi gloriosum non
 modo & decorum, *ut sciant omnes Lib.*
zalem & suscipere justè bella & finire: xxx.
 sed etiam utile, cum tædium ex
 mora nascatur, & eosdem hostes se-
 pius impugnare, veter lex Lycurgi,
 ne repugnare assuefacti, ipsi quoque *Plut.in*
bellicose evadant: quumque in secundis, Lycur.
 ut recte Livius, nihil in quemquam
 superbe ac violenter consulere deceat, nec *Lib.*
præsenti credere fortuna; cum quid ve- XLV.
sper ferat incertum sit, verè illud tan-
 dem victori tutissimum est. Cer-
 tè hominibus per naturam nihil æ-
 què conveniens est, quam sibi in-
 vicem pro viribus prodesse, quos
 proinde vir Sanctus ad pacem se- *Rom.*
etandam, quantum fieri potest, & quan- 12.v.18:
tum in illis situm est, piissime inci- Ebr.12.
tat; Hæc namque sola rerum o- v.14.
 mnium optima est, qua etiam illa
 quæ sensu destituuntur, videntur

lætari; *quæ una triumphis etiam in-*
Silius numeris præstantior, finem tot cala-
 xi. cxi. mitatibus facit. Sed hanc interdus-
 fidentes animos post mille utrinque
 illata damna conciliare, res est non
 minimæ artis, nec prudentiæ nisi
 singularis: Cum ut sumere bellum,
 sic idem deponere, non æque sit
 facile. Quæ res cum omni tempo-
 re virorum præstantissimorum ar-
 bitrio permessa sit, non injucun-
 dum mihi visum est, dissertatione
 brevi, quantum per tenuitatem in-
 genii licebit, de ARBITRIS PACIS, si-
 ve de Personis aliorum bellis sese
 interponentibus, Bono Cum DEO!
 exponere; Cujus instituti summam
 me adeptum esse putabo, si Te Be-
 nevole lector, hoc quaecumque est Ti-
 rocinium, judicem acceperit can-
 didum & benignum.

§. II.

UT bellum vel lis gravior in-
 ter gentes orta feliciter com-
 ponatur, necesse est, ut nec spo-
 lio-

liorum, nec vindictæ dulcedine in
transversum actæ, maturè de Pace
cogitent, in cujus reconciliatione
consideranda veniunt *Personæ In-*
tervenientes & Pacis certa requisitæ.
Cæterum tractationi Pacis ipsos
interesse Principes; inter quos pax
conciliatur, plures eæque non le-
ves dissuadere videntur causæ. Nam
(α) fieri facile posset, ut præsentia,
Principes, discordiæ animis altius
reconditæ commoneat, magisque
ad refricandum quam sepeliendum
bellum valeat. Accedit (β) quod
cum adesse velint, magnis se obji-
ciant periculis, cum cavere insi-
dias, rebus nondum tranquillatis,
non facile sit. (γ) Perisæpè etiam
accidere constat, quod alter Prin-
cipum, ab altero cum quo pacem
faciet, longo distet spatio, unde
non nisi cum ingenti incommodo,
magnosq; reipublicæ suæ damno i-
pse adesset, imò id omninò non pos-
set,

set, si uno eodemque tempore cum pluribus paciscendum foret. (d) His adjungitur auctoritatis ratio, quæ non permittit, ut ipse quovis nomine ad externos proficiscatur; nam *Majestati major ex longin-*
Annal: quo reverentia est: hominibusque omne ignotum semper pro magifico habetur. Quibus additur tandem (e) quod nemo possit suæ causæ arbitrer esse; non enim firmiter præsumitur, alterum in jure alteri distribuendo tantum concessurum, quantum sibi, unde cum æqualitas à lege naturali præcepta, non ab alterutro horum observari possit, videmus ad Pacis conservationem necessarium omninò esse, ut ambo dissidentes ope tertii alicujus, qui Arbitri nomine venit, in gratiam restituantur. Acque invaluisse hunc morem apud antiquissimos, quos inter gesta sunt bella, non dubitamus; nam de
Lib. iv. Gallorum Druidibus Strabo, ὅτι καὶ
παλαιά-

πολέμους διήλων πρότερον, καὶ παραλάττε-
σαι μέλλοντας ἔπαινον, olim & inter
bellantes erant arbitri, ac sapè jam a-
cie congressuros diremerunt. Et Periclem
laudat Aristides, quod, ut bellum vi-
taretur, voluerit δίκη ἀγρεύεσθαι
πρὸς τῶν ἀγαθῶν, de controversiis ar-
bitros sumere. Inter Athenienses
& Megarenses capti etiam Arbitri
leguntur apud Plutarchum quin-
que de Salamine: Critolaidas,
Amompharetus, Hyclechidas, A-
naxilas & Cleomenes; eodemq;
functos fuisse officio sacerdotes
in Iberia testatur Strabo.

Lib. xi.

§. III.

Cæterum ut constet, quid Ar-
biter sit, qui se conciliatorem
bellantibus sistit, notamus in ante-
cessum Arbitros in genere apud
juris Commentatores in tres spe-
cies distingui: In *Arbitros juris*,
Arbitratores, & *Compromissarios*. At-
que illos quidem hic non attendi-
mus,

mus, ut qui in Civitatibus eliguntur, quando evenit, ut pars dicat suspectum judicem, cui causam commissa est, ut de suspicione judicent. *Arbitratores* autem & *Compromissarios* quod attinet, tales utrosque censemus, quorum arbitrio pacificationis negotium committi possit. Sive enim citra compromissum, ut communes amici ad controversias ex æquo bonoque dirimendas sese interponant, ut ad sunt Arbitratores seu Mediatores; sive eligantur, in quos compromittitur, ut eorum dicto parendum omnino sit, quales Compromissarii appellantur. Utrovis modo Arbiter sumi potest, aut ad bellum evitandum, aut ad finiendum. Quia tamen in libertate naturali, quæ obtinet inter summam potestatem habentes, qui nullius iudicio subiecti sunt, post tentatos omnes modos, quibus vitari solet, ne sententiæ alternantes in bellum erumpant,

pant, sponte ad Arbitrum itur, in quem partes libero pacto consentiunt, ut ejus sententia stare velint; sicque Arbiter nunquam nisi inter volentes controversiam componat: Mediator autem, Sanctum quidem propositum præ se ferens, bellum parantibus aut jam gerentibus sæpè etiam fessis sese interponendo nitendoque, ut lites pacifice sopiantur, non tantum ultro se offert, precibusque & rationibus instat & monet, sed & sæpissimè litem pro imperio decidendam sumit, legesque, si fortior pars ultra modum debitum vel satisfactionem, vel vindictam exigit, nonnunquam proponit cum denunciatione, si pacem in istas leges abnuerit, contra eum sociaturum esse arma cum altero, qui easdem acceptaverit; Apparet Arbitratorem seu Mediatorem propriè Arbitrum non esse, nec arbitrium, quod est facultas dicendæ inter controvertentes sententiæ, consensu partium tributa,

B

ei

ei competere, cum placitum suum offerat, nec eo modo, ut partes stare eodem omnino teneantur, cum nullum pactum super suscipiendo arbitrio initum sit.

§. IV.

Constat igitur ex dictis Compromissarium propriè esse Arbitrum, qui, sive *ab arbitrando* i. e. existimando, sive *à rationali consideratione vel discretionem*, quid ei eligendum quidve recusandum sit, dicatur, est *persona*, in quem *diffidentes ad Pacis conservationem vel consecutionem consentiunt*, cuius *sententiâ de re controversa staturos esse pactis mutuis se obligant*. Postquam enim, juxta illud Ciceronis, proprium esse hominis per disceptationem decertare, nec ante ad vim confugere, quam cum eâ uti negatur, disceptatione partium tentata est via ad pacem, neque per hanc tamen exitum controversia invenire potuit, læpè collisis interim ad
 rigo.

rigorem animi frangendum utrinque armis, proximum est, ut ad Arbitrum eatur, qui ita ab illis eligitur, ut mutuò se obligent pro rata habere sententiam, quam ille pronuntiaverit. Quod utique pactum inter partes imprimis extare debet; deinde, quanquam inter litigantes & Arbitrum nullum quidem pactum vel compromissum intercedere oportet, cujus vi teneatur in gratiam alterutrius partis pronunciare, aut ad id pronunciandum, quod æquum esse censeat, tamen, quin super suscipiendo arbitrio pactum inter illos iniri dici possit, negari non debet; non enim nisi volens quisquam fit Arbitrator, nec is nisi in volentes arbitrium exercebit. Erit autem illud pactum purè conceptum, quod scilicet: velint partes stare Arbitri judicio, quod pronuntiaverit, nequaquam verò conditionatum, si iste æquum illud tulerit. Nam si sub hac conditione initum fuerit, super æqui-

rate sententiæ alteruter partium
dubium movere posset, de qua cum
cognoscendum foret, ad alium Ar-
bitrum iterum eundum esset; & sic
porrò in infinitum. Et hinc est,
quod dicitur, standum esse senten-
tia Arbitri, sive æquum sive ini-
quum pronunciaverit; quanquam
& id cum grano salis accipien-
dum esse non sine ratione monet

*Lib. v. Puf: Nam uti ideò, inquit, à compro-
C. xiii. misso resilire non licet, quod contra nos
§. 4. fuerit pronunciatum, ut ut ipsi largius
de nostra causa sperabamus; ita tunc
sanè Arbitri sententia nos non stringet,
si manifestè adpareat, ipsum cum altera
parte colludere, aut ab eadem donis
corruptum, aut pactum in fraudem no-
stram inivisse. Nam qui apertè ad al-
terutram sese partem adplicat, Arbitri
personam gerere amplius nequit.*

§. V.

Quemadmodum definitionis est,
rem non modo quid sit osten-
dere,

dere, sed insuper eam ab omnibus aliis discernere; pari jam ratione ex modo adducta Arbitri definitione haud difficilis erit perceptu differentia *Arbitri & Legati*. Quæ ut ulterius constet, notamus mitti Legatum (α) à gente libera, ad aliam itidem sui juris, (β) cum solennitate, (γ) publicæ rei causa, atque (δ) cum instructione, quæ ipsi rerum agendarum veluti norma est, à qua sine gravi causa discedere licitum non est. Arbitrè verò potest etiam à gente non libera esse, & mitti nunquam, sed sumi aut rogari debet: negotia autem publica quanquam tractet, aliena tamen sunt, nec ad suam civitatem quidquam spectant; ad determinandam enim controversiam, ut neuter sit ex disceptantibus, venit: quod & Philippus Macedo requi- *Plut.* rebat, cum in controversiâ cum *Pomp.* Græcis se arbitrio usurum popu-
lorum, cum quibus pax utrisque
fuis-

fuiſſet, ajebat. Nec vero indifcriminatim quibuscunque negotiis publicis, ſed unicè ad conciliationẽ partiũ ſpectantibus dat operam. Deniq; non indiget inſtructione ad quam in agendo reſpiciat; nullius enim, ne quidem ejus qui facultatem arbitrandi ſponte obtulit, vel pactum vel promiſſum eum obligabit, ſed ſtatuet quod ſibi ex dictamine juris naturalis, vel virtutem, humanitatis puta, charitatis, miſericordiæ & ſimilium, viſum fuerit. Ex his igitur conditionibus facile apparet diſtinctio Arbitri pacis & Legati, cui apud Gallos *Ambaſſadeur* propriè & per excellentiam tali reſpondet. Pari ratione nihil arbitro pacis cum *Reſidente* commune eſt, qui & à Legato differt, partim duratione temporis, partim negotiis, partim honore & ſumptibus; Cum hic temporarius, ille quaſi perpetuus Legatus ſit; hic ob totum

Puf.

L. v.

C. xiii.

§. 5.

rum Civitatis, ille ob certum quoddam illius interesse mittatur; majori hic pompâ, minori ille alendus. Sed & ab illis longe differunt *Arbitri*, quos Galli dicunt *envoyés*, sumptuum lucrandorum causa ab iisdem inventos, qui & ipsi ab *Ambassiatorum & Residentium* natura aliquid participant, cum ad imitationem utrorumque ad alium ablegentur Principem vel Rempubl: Evidens tandē est discrimen *Arbitri à Commissariis & Deputatis*, quos nonnulli Legatos secundarios nuncupant, quarum utriq; sine omni ferè solennitate, & illi quidem à summa potestate ad summa minorem, neque rarò cum imperio; hic à summâ minori ad sumam, quod in Comitibus contingit, mittitur. Utriq; autem non semper publicis, sed frequentissimè privatis negotiis suâ operâ sunt præsto.

§. VI.

Cum autem per Arbitros, quos à Legatis, illisque qui horum
quan-

quandam naturam habent, discrepare vidimus, facilis sit via omnem tollendi controversiam, quæ sævis-
simabellæ aut jam peperit, aut mox cum formidine omnium paritura est; tanta illorum est necessitas, ut nisi darentur, major partibus afferri non posset calamitas. Cum enim non eo ingenio omnes sint, ut quæ aliis debentur, ultrò explere velint, quam non rarò aut certitudo ac quantitas debiti, taxatio damni dati & exercitium certorum jurium, aut regundæ fines, interpretatio pactorum, aliæque prætensiones in controversiam veniant, atque judex inter eos qui summâ rerum potiuntur, non datur, qui illam pro imperio definire & componere possit, nec aliteruter litigantium, licet in libertate naturali vivat, ac penes eum sit jus suum tueri, de suo negotio sententiam ferre potest, quam ratam habeat is, quicum contendit,

dit, cum propter æqualitatem, status naturalis comitem, suam sententiam alter non minoris æstimare queat; necessarium omninò est, ut assumantur Arbitri, quorum non interest, alterum quocunque modo causam obtinere, & qui proindè æquos se in jure distribuendo utrique parti gerant, nec aut gratiæ aut odio locum dent, sed unicè in id incumbant, ut secundum merita causæ, rem dijudicent: qua ratione uni non plus vel minus conceditur, quam alteri, sed quod quisque in sua causa observare non potest, æqualia æqualibus, id est, proportionalia proportionalibus tribuntur, quæ æqualitas ad pacem inter litigantes conciliandam maxime valet.

§. VII.

Cæterum ipsum *jus arbitrandi* ex *jure* non solum Naturæ sed & *Gentium* est, hujusque nempè

C

Toga.

Togati & quidem *Pacis constitutivi* particula quædam; Non minus enim hoc, atque ipsum jus Gentium proximè à Naturali æquitate suam debet originem consensui Gentium, non quidem formali, & signis externis expresso, sed tacito & interpretativo solum, actu intellectus practici prodito, qui inde emergat, quod ratiocinatione commodorum vel incommodorum vitæ Civilis, gentes utile honestumque judicaverint, in pace & tranquillitate, ut quæ mutuis auxiliis sibi invicem prodesse debent, vivere. Estque hic gens, quæ juris arbitrandi *causa materialis* est, populus propriâ regiminis formâ conspicuus, qui omnibus summi imperii juribus independentem utitur, & cum aliis in idem placitum, ob communem utilitatem consentit. Pro *objecto* autem idem jus pacem habet, ut tempestiva sit, honesta-
actus

que & simplex constituatur, tum actus etiam omnes, qui in eadem exercendo exerceri possunt. Consistit porro *in facultate inter partes beligerantes sua auctoritate intercedendi*, ipsarum causas audiendi dirimendique; quod jus ut rectè exequatur Arbitrator, tenetur ex lege naturæ ad pronunciandum id, quod æquum sibi videtur, aliàs enim finis Arbitri summi reddetur irritus. Introdūctum tandem est jus arbitrandi, ut cessatio fiat à concertatione per vim, & humanæ societatis salus conservetur.

§. VIII.

Vim autem obligandi jus arbitrandi habet non parum ex libera gentiū voluntate, quæ ineffabili utilitate necessitateq; naturali, qua quisq; in conservationem sui incumbit, nititur, ut de reliquis nihil jam dicatur fundamentis, ex quibus tanquam remotioribus hoc jus & inde

nata obligatio inferri possent. Quanquam autem hac ratione gentes mutuò obliget, exindè tamen Arbitrarius in illos se iudicio ejus submittentes jurisdictionem non accipit, inter quas sit quasi superior, atque de causis & delictis illorum judicet, sed longè alium in finem à litigantibus constituitur, nempe ut aut conciliator tantum seu Mediator sit, aut ut in ejus prudenti & æquo iudicio, partibus adversis ex pacto acquiescendum sit, sine ulla superiori in eos potestate & dominio; ut planum omninò sit, obligationem hoc jus non habere *coactivam*, quâ gentes sub metu pœnæ ad ejus observantiam adstringat, sed *directivam* potius, atque sub metu turpitudinis inter illas valere.

§. IX.

Consideratis sic leviter atque pro ratione instituti, ipsis Personis in
paci-

pacificatione intervenientibus, proximum est, quod restat, requisita nempe Pacis, quam procurare debent, paucis persequi. Et quoniam dexteritas serviendi temporum momentis, summa inter prudentis decora est, magna cum utilitate Reipublicæ fiet, si Pax *tempestiva* sit, nec post vires aut fractas aut exhaustas, sed sub clypeo, neutra adhuc parte victâ, aut abjiciente arma, ineatur; *Oraz.*
 nam si pace frui volumus, svadet Tul. *phil.*
 lius bellum gerendum esse, contra, si *vii.*
 bellum omitemus, pace nunquam fru-
 turos pronunciat. Itaque optimè *Lib. i.*
 dixit Cæsar, unum esse tempus de pace *B. Civ.*
 agendi, dum sibi uterque confidit, & pa-
 res ambo videntur. Putantur autem
 pares, non modo qui inter se non-
 dum fecerunt periculum virium; *Curt.*
 sed & qui inter se æquo Marte, & *L. vii.*
 in neutram partem inclinante victo. *C. ix.*
 riâ, pugnarunt; Atque inter tales *27.*
 Pax æquissimis plerumque condi-
 tioni-

tionibus, præstantiori laude & utilitate majori, fieri potest. Et quamquam vel maximè alteri parti spes certior potiundæ esset victoriæ, tempestivè tamen & illi de pace agendum esse, monet lubrica for-

Lib. L. xxx. C. 30. Ovid: *tuna, que nusquam minus quam in bello sibi consistere solet, nam ut canit Poëta. Inter utrosq; volat dubiis victoria pennis.*

Met. Unde pacem certam, meliorem affirmat Livius tutioremque quam

Lib. Lxx. Lib. xxx. C. 30. *speratam victoriam; hancque in nostra: illam in Deorum manu esse. Sed & alia ratione perseverantiam in bello*

dissuadet eadem fortuna, cum belli artem victos quoque interdum doceat; nam plus impetus, major constan-

Tacit. in Agr. me *tia penes miseros est. Et quam maxime mortiferi morsus esse solent morientium bestiarum. Quod nisi prospici-*

Flor. L. II. *tur periculum est, ne humanæ insolentiae pœna in eos recidat, pacem-*

C. 15. *que contemnentes, ut inquit, Bernhardus, & gloriam appetentes, & pacem & glori-*

gloriam perdant. Proximum est, ut
 pax sit *bonesta*, quæ tolerabilibus con-
 ditionibus finiet bellum, & verè pax
 sit, non pactio servitutis; Inhonesta
 enim, ut *tuta non est*, cum arma
 quidem ponat, animum tamen ad-
 versarii faciet armatum. magis: sic *Lid.*
nec diuturna, quod Privernas, in sena- *L. viii*
 tu Romano interrogatus, qualem
 ab iis pacem exspectaret, liberè
 confessus, *fidam dixit & perpetuam fore,*
si bonam darent: haud diuturnam, si ma-
lam: nec tandem tolerabilis; quippe
 Principi labem & ignominiam ad-
 fert, cui

In servitutem cadere de regno grave est, *Sen.*
latiusque mortem obire, quam tur- *Theb.*
piter frenum mordere, liberos pa-
ternis exuere bonis, & omnem Ci-
vium suorum libertatem perdere.
 Denique sit *simplex*, i. e. non ambi-
 gua, non fallax, non fraudulenta,
 non insidiosa, sed certa, sincera,
 absque furo & imposturis; *Cum pa-*
ce su.

Tacit. *et suspecta tutius bellum; eaque misera
vel bello bene mutetur. Quapropter
accuratâ opus circumspeditione, si
cum hominibus sublestæ fidei agen-
dum sit, quorum pacem reformida-
re potius, quam optare, nisi aut co-
gat necessitas, aut cautio interve-
niat, prudentes decet. Frequentius
Veget. enim conventionum pacisque simulatio
III. C. 3. credulis, quam arma nocuerunt.*

§. X

Has de argumento nobilissimo
breviores duxi lineas, non qua-
les dignitas ejus requirit, sed quæ
politiores ob ingenii ruditatem esse
non possunt; quibus ut benignam,
Candide Lector, interpretationem
addas, est quod majorem in mo-
dum rogo & obtestor. Nunc ad
Te, quo Ductore feliciter usus sum,
o Sanctissimum Numen, *qui non
Deus es dissensionis, sed Pacis*, preces
& calida converto vota, digneris
CLE.

*1. Cor.
xlv.
v. 33.*

CLEMENTISSIMO NOSTRO
 REGI, piissimis iustissimisque ar-
 mis contra hostes suos induto, Di-
 vina tua ope clementer adesse, ut
 de illis felicissime triumphando,
 Tuam maximè solius quærat glo-
 riam, quæ pacem sanctissimo soda-
 litio nobis reducat exoptatissimam!
 Venias, precor, O gloriose Pacis
 Arbiter, nostramque cogniturus
 causam, quod nobis afflictis refri-
 gerationi est, ex infinita tua boni-
 tate & misericordia statue! *Ingre- fer.*
dere O mucro Domini, in vaginam tu- 47. 6.
am, & refrigerare & sile. Cogita super
nos cogitationes pacis, & non adfli- Ex co-
ctionis; ut des nobis finem & pati. dem.
entiam, & invocabimus Te & 29. 11. 12
vivemus.

SOLI DEO GLORIA.

Præstantissime Domine

ABRAHAME POPPI

Frater optime dilectissimeq;

Significabas mihi eruditæ literis tuis nuperime, te inter alios inclutæ Academiz Aboënsis eximios cives.

- - - *Arcades omnes*

Et cantare pares Et respondere paratos
cathedram propediem conscensurum, & partæ creberrimis vigiliis sudoribusq; eruditionis, editurum specimen. Quod vero inter has, non jam minantis, sed tonantis Bellonæ, nescio quam non calamitosissimo isthoc tempore, gentem affligentis, & *tot in flore Camillos*, nunquam satis deplorando casu enecantis furias, *Pacem* cogites & *Pacis Arbitros*: non possum sane non magnopere mirari. Quid? an cum Saxo-Sarmata, cum Anglus, cum Francus, cum Hispanus, cum Germanus Belgaq;, & ut verbo rem exprimam, Europa omnis arma virumq; canat, nihil nisi arietes, balistas, catapultæ loquatur, tu dulcia, solus, amœnissimæ *Pacis* meditare ocia, nescio quod tibi inter mille mala tranquillitatis Formaturus instar? Sed macte tamen his Ausis Pereximie Domine! Diu jam *Pacis* nullo non triumpho tropæoq; potioris caremus commodis, ut nemo facile

Trog

*Tros Rutulusve fuit reperiat, qui non post
nubila Phœbum, & solemne istud: Deus nobis
hæc oia fecit; ingeminare discipiat. Adeo
igitur tuis Pacis nunc Arbitria comminiscen-
tis, quamlibet inter dira duri Martis tela co-
gitationibus non intercedimus, ut Pacis stu-
dio dignas labris lactucas invidisse, succum
nigra loliginis, ut ille ait, & aruginem meram
arbitremur. Reducat Deus Opt: Max: Glorio-
sissimum Regem Nostrum quantocius ad nos,
adhucdum in hostico inter medios acinaces
constitutum, Heroa, quo nondum majorem
vidit orbis! ô jam tandem Halcyonia nobis
procurentur, & quæ amissimus oppida, rapaci-
bus Russorum extorqueantur manibus! Tu ve-
ro Ingeniosissime Juvenis, i quo tua te virtus
ille amœnus arcana gratiæ genius, solida illa
& haudquaquam capitecensa eruditio vocat; i
inquam, & Optimo Patri Joekensium Præpo-
sito Amplissimo simillimus, post absoluta olim
studia Academica in dulci patria, in alta Pace,
non moriturum nomini tuo scenerabere de-
cus. En tibi brevi, Mercuriali caduceo vade
prædeque mistam olea lauream, quam ad au-
ram Musæ plexam capiti tuo aptabunt, ad o-
mnium læta vota cum olea & lauro reversuri
domum. Vale! Scribeb. Upsaliæ ipsis Nonis
Juniis MDCCV.*

Frater tuus nunquam reconciliatus

SAM: RISTELIUS.

VIRO-JUVENI

Pereximio atque Doctissimo

DN. ABRAHAMO POPPIO

Fautori ac Affini honoratissimo, eruditam de ARBITRIS PACIS dissertationem masculè defendenti.

Martia Mavortes tractant in turbine belli,
Hostis cum patrios diripit ense lares.
Sint procul arma, aliud, POPPI, meditare duellū,
Ingenii mitis viribus, artis ope,
Cum doctè pingis, qualis fuit ARBITER olim.
PACIS quā haud quidquam, dulcius, orbis
habet.

Dulce quidem in pulcris spaciari Palladis
hortis,

Artibus atque animos expoliisse rudes.

Dulcius at multo, PACIS venerabile nomen:
Ils nobis monstrat pagina docta Tua.

Hinc Tibi pro meritis gratentur carmine
Musa,

Et Te Victorem, Pacificumq; vocens

In amicitiae pignus hæc.
pauca reliquit.

PETRUS Rönig
Nyland.

Pv. Diss.
Viro Juveni non minus morum elegantia quam
doctrina laude valde conspicuo,

DN ABRAHAMO POPPIO,

Dissertationis hujus Auctori egregio,
Affini perpetim colendo:

C*armina quæ meruit, tua dissertatio do-*
cta,

Quomodo nunc referam? cum mea mu-
sa nequit.

Non etenim labiis gustavi Aganippidis un-
das,

Laudes ut possim, magnificare tuas
Quas labor assiduus vigilata ad lumina no-
ctis,

Ti peperit. Videt has qui tua scripta
legit.

Gratulor ingenium Tibi quondam candida
Virtus,

Qua meruisse studes, præmia læta feret.
Perge igitur, tua te quorsum fortuna vocabit
Ut possint Musa laurea fæta dare.

Sic officiose gratulabundus adposuit,

ERICUS JOH. BROTTTERUS.
Wiburg.

